ПРОГРАМ
АКТИВНОСТИ ЗА ВРЕМЕ ТРАЈАЊА *ДЕЧИЈЕ НЕДЕЉЕ*
од 5. до 11. октобра 2026. године

Да би се дете у окружењу у ком одраста осећало сигурно, није довољно само да га заштитимо када се насиље већ догоди. Потребно је да зна да сме да каже када нешто није у реду; да постоји одрасла особа која ће га чути и схватити озбиљно; да породица, школа, институције и заједница препознају ризике и реагују на време. Потребно је и да дете уме да препозна насиље, али и односе који почивају на поштовању, подршци и солидарности. Јер безбедност и добробит нису привилегија, већ право сваког детета.

Управо зато ће *Дечија недеља* 2026. године бити обележена под слоганом:

„Да би деца срећна била:
Љубав и поштовање, а не сила!“

Као највећа и најзначајнија манифестација за заштиту и промоцију права детета у Републици Србији, *Дечија недеља* већ преко девет деценија скреће пажњу јавности на оно што је за децу и одрастање у датом тренутку најважније. Она је истовремено празник детињства и прилика да као друштво проверимо колико заиста децу чујемо, колико разумемо свет у ком одрастају и колико смо спремни да тај свет мењамо када није довољно добар за њих. Традиција обележавања Дечије недеље датира још од 1934. године, а на иницијативу Пријатеља деце Србије је 1987. укључена у Закон о друштвеној бризи о деци, а касније, 2018. године, у Закон о финансијској подршци породица са децом.

Ова манифестација се увек изнова прилагођава специфичним и новим потребама деце, тако да је постала и остала препознатљив симбол подршке у остваривању права детета, као и идентификацији области које захтевају додатну пажњу и интервенцију.

Због тога се ове године посебан фокус ставља на право детета на заштиту свих облика насиља. Ово право представља основно право утврђено Конвенцијом о правима детета коју је Република Србија ратификовала и обавезала се на стварање сигурног окружења у породици, институцијама и широј друштвеној средини. Да би се то остварило, потребно је широко уједињавање свих друштвених актера, од породице, институција, удружења грађана, активиста, академске заједнице, до доносиоца одлука. Само уједињеним напорима можемо осигурати да деца одрастају у безбедном и подстицајном амбијенту, где су заштићена, поштована и охрабрена да остваре свој пун потенцијал.

Посебно место у том процесу припада самој деци. Деца најбоље знају како изгледају њихова школа, вршњачки односи, интернет простори у којима проводе време и ситуације у којима се осећају сигурно – или несигурно. Зато током *Дечије недеље* не желимо само да говоримо **о деци**, већ пре свега **са децом**. Њихова искуства, питања, предлози и ставови биће део разговора о томе

како изгледа окружење у којем се насиље препознаје на време, подршка тражи без страха, а одрасли умеју да реагују.

Овогодишња Дечија недеља зато неће говорити само о томе **како да реагујемо на насиље,** већ и о тежем и важнијем питању: **како градимо културу у којој је насиља мање?**

Како бисмо се задржали на овом питању, циљеви *Дечије недеље* ће бити посебно усмерени на:

- скретање пажње најшире јавности на права и потребе деце;
- указивање на одговорност коју породица, школа, држава и њене институције имају у заштити деце, и остваривању њихових права;
- презентацију до сада постигнутих резултата;
- указивање на примере добре праксе и проблеме у остваривању права деце;
- подстицање интерсекторске сарадње у стварању услова за поштовање права, и оптимални развој сваког детета;
- промоцију активног учешћа деце у доношењу одлука које се њих тичу;
- покретање иницијатива и нових акција које доприносе побољшању положаја деце у Републици Србији, и остваривању њихових права;
- скретање пажње деци на њихова права, важност дружења, неговања бриге, подршке и љубави не само за своје најмилије и пријатеље, него за сваког човека и живо биће, јачање вршњачке и међугенерацијске солидарности и комуникације.

Република Србија је у протеклим деценијама развила низ законских и стратешких механизама у области права детета. Неки од најзначајнијих су: **Породични закон** – уграђује основне принципе Конвенције о правима детета; **Закон о финансијској подршци породици са децом** – унапређује економске услове за подизање деце (у примени од 2018. године); **Општи протокол за заштиту деце од насиља** из 2022. године, који унапређује интерсекторску сарадњу у области заштите; посебни протоколи и прописи који уређују поступање система образовања, социјалне и здравствене заштите, полиције и правосуђа у заштити деце од насиља; **Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља 2020–2023,** са пратећим Акционим планом за 2020-2021, која је представљала претходни стратешки оквир у овој области; као и **Закон о основама система образовања и васпитања** – кроз одредбе које штите дете у школском систему, укључујући забрану дискриминације и насиља.

Осим тога, успостављено је више тела која се баве правима детета, од којих су нека повремено активна: Савет за права детета (основан 2002) – саветодавно тело Владе; **Одбор за права детета при Народној скупштини** – делује од 2012. године; **Институција Заштитника грађана** има посебну улогу у заштити права детета; локални механизми у општинама и градовима, као што су локални савети за права детета, доприносе практичној реализацији права у заједници. Постојање механизама је, међутим, само први корак – њихов стварни значај

види се онда када су доступни деци и породицама, када различити системи сарађују и када заштита функционише у пракси.

Међународни оквир заштите права детета, поред саме **Конвенције,** допуњују и **Факултативни протоколи** уз **Конвенцију о правима детета, као и Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања – Ланзарот конвенција.** Ови документи су посебно значајни у контексту савремених ризика по безбедност деце, који се данас не завршавају на вратима породице или школе, већ се све више преносе и у дигитално окружење.

Осим тога, овогодишња *Дечија недеља* је изузетно важна, јер се наслања на нови **предлог Програма за превенцију и заштиту деце од насиља за период 2026–2030.** године, инсистирајући на превенцији пре реакције, раном препознавању ризика и координисаном деловању различитих система, уз јасну и недвосмислену поруку о нултој толеранцији према насиљу над децом и младима.

Ипак, не смемо заборавити да је потребно и усвајање **нове националне стратегије у области права детета,** будући да је Национални план акције за децу престао да важи 2015. године. Од кључне је важности и доношење **Закона о правима детета и Заштитнику права детета,** којим би се обезбедио независан механизам за унапређење, контролу и координацију реализације дечијих права, као и усклађивање националног законодавства са ратификованим међународним уговорима. И остале стратешке и законодавне механизме неопходно је правовремено и у складу са потребама ревидирати.

Програм активности Дечије недеље реализује се у сарадњи **Министарства за бригу о породици и демографију,** организације **Пријатељи деце Србије,** као и **мреже Пријатеља деце** у свим локалним заједницама где постоје. Поред тога, програм подржавају бројне институције: школе, вртићи, културне установе, локалне самоуправе и организације цивилног друштва.

Промотивни и програмски материјал доставља се свим релевантним институцијама, укључујући министарства, школе, предшколске установе и органе локалне самоуправе, како би се обезбедило јединствено и координисано обележавање манифестације.

Програм активности

У складу са овогодишњим приоритетима, програм *Дечије недеље* биће усмерен на рано препознавање ризика и оснаживање деце да препознају и пријаве насиље, на разумевање савремених изазова, посебно у дигиталном окружењу, као и на јачање улоге родитеља, институција и шире заједнице у изградњи односа заснованих на поштовању и разумевању. Кроз седмодневни програм активности на републичком и локалном нивоу, уз пуно и активно учешће деце, *Дечија недеља* повезаће институције, цивилни сектор, стручњаке, породице... са циљем да се механизми заштите додатно оснаже и да се безбедно окружење за свако дете препозна као заједничка одговорност.

1. СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ *ДЕЧИЈЕ НЕДЕЉЕ*

Јавна и медијска промоција *Дечије недеље*

1.1.1 **Намера: Представљање садржаја и циљева Програма активности *Дечије недеље* и медијске кампање, презентација визуелног идентитета. Упознавање јавности са најважнијим телима и документима који доприносе развоју националног система бриге о деци, остваривању права детета и бољој партиципацији деце и младих.** Ове године *Дечија недеља* идеална је прилика да се, у складу **са предлогом Програма за превенцију и заштиту деце од насиља за период 2026–2030,** укаже на значај заједничког друштвеног ангажмана у превенцији насиља над децом.

Током свечаности отварања *Дечије недеље* Пријатељи деце Србије доделиће и традиционално годишње **Признање за доброчинство деци „Маслачак".**

1.1.2. **Организатори:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

1.1.3. **Облик рада:** Јавна и медијска промоција.

1.1.4. **Учесници:** Представници/це Владе Републике Србије, Одбора за права детета Народне Скупштине РС, Заштитника грађана, УНИЦЕФ-а, Пријатеља деце Србије, Мреже организација за децу Србије, медија, наставника, васпитача и родитеља.

1.1.5. **Дан и место:** Понедељак, 5. октобар, Медија центар

Активности на локалном нивоу: Различити видови јавне и медијске промоције *Дечије недеље,* визуелног идентитета, програми и активности који подржавају централну кампању, конференције за штампу, округли столови, дебате, тематске емисије у локалним медијима.

2. СЕДНИЦА УЧЕНИЧКИХ ПАРЛАМЕНАТА

Седница представника ученичких парламената из двадесет општина у Србији

2.1.1. **Намера:** Национална седница ученичких парламената традиционално обезбеђује и промовише пуну партиципацију деце и младих у друштвени живот и темељ је за развој активних грађана и демократског друштва. Догађај промовише парламентаризам и културу дијалога, те се у њено учешће традиционално укључују и позивају народни посланици Републике Србије.

Ове године посебан фокус биће на теми **безбедности у дигиталном окружењу,** простору у ком млади свакодневно комуницирају, уче, информишу се и граде односе, али се истовремено сусрећу и са различитим облицима ризика и дигиталног насиља. Под радним називом **„Шта нам је потребно да будемо безбедни на мрежи?"**, седница ће отворити простор да средњошколци из различитих де-

лова Србије говоре о сопственим искуствима, препознају проблеме и предложе решења која могу допринети сигурнијем дигиталном окружењу за децу и младе.

Учесници ће, кроз дискусију и размену мишљења, разговарати о питањима која их се непосредно тичу, као што су: шта млади препознају као дигитално насиље и где су границе између шале, сукоба и насиља; коме се обраћају када се на интернету осете угрожено и колико су им постојећи механизми подршке познати и доступни; каква је улога вршњака, родитеља, школе, институција и самих дигиталних платформи у превенцији и реаговању; шта је младима потребно да би се у дигиталном простору осећали безбедније и слободније да потраже помоћ.

Своје ставове средњошколци ће моћи да искажу и путем истраживања које ће бити реализовано у оквиру Седнице, а резултати ће послужити као додатна основа за формулисање закључака и препорука. Седницом ће модерирати сами средњошколци, чиме ће се додатно подстицати парламентаризам, култура дијалога и активно учешће младих. Закључци и препоруке са Седнице биће систематизовани и достављени јавности и релевантним институцијама.

2.1.2. **Организатор:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

2.1.3. **Учесници:** Представници/це ученичких парламената из двадесет градова и општина у Србији, представници/це ресорних министарстава и институција, народни посланици, представници образовног система, стручне јавности и организација цивилног друштва.

2.1.4. **Облик рада:** Интерактивна седница.

2.1.5. **Дан и место:** Уторак, 6. октобар, место реализације ће бити накнадно утврђено.

Активности на локалном нивоу: Седнице ученичких парламената, вршњачке радионице, дебате и разговори о безбедности деце и младих у дигиталном окружењу, препознавању дигиталног насиља, механизмима подршке и улози младих у стварању безбеднијег онлајн простора.

3. ОТВОРЕНО О ДЕЧИЈИМ ПРАВИМА

Јавна дебата: „Видљиви, али заштићени: деца у осетљивим ситуацијама и медији"

3.1.1. **Намера:** Трећег дана *„Дечије недеље"* одржаће се јавна дебата посвећена **заштити права, приватности и достојанства деце у медијском простору,** са посебним фокусом на извештавање о деци која се налазе у осетљивим ситуацијама.

Дебата ће отворити питања границе између интереса јавности и најбољег интереса детета, заштите идентитета и приватности, ризика од

сензационализма, стигматизације и секундарне виктимизације, али и права детета да не буде невидљиво у јавном простору.

Пријатељи деце Србије већ деценијама спроводе програм „Деца и медији" и континуирано указују на одговорност медија да о деци извештавају професионално, етички и у њиховом најбољем интересу, уз пуно поштовање права на приватност и достојанство. Посебна пажња у оквиру програма посвећује се начину извештавања о деци у осетљивим ситуацијама, чему су намењене и израђене „Смернице за извештавање о деци у осетљивим ситуацијама". У разговору ће учествовати представници медија и новинарских удружења, стручњаци за права детета, институције и организације цивилног друштва.

Сви присутни имаће прилику да поставе питања и искажу своје ставове, а препоруке са скупа биће подељене са јавношћу.

3.1.2. **Организатор:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

3.1.3. **Облик рада:** Јавна дебата.

3.1.4. **Учесници:** Представници медија и новинарских удружења, стручњаци за права детета, представници институција, организација цивилног друштва, студенти ресорних факултета и шира јавност.

3.1.5. **Дан и место:** Среда, 7. октобар, Медија центар.

Активности на локалном нивоу: Дебате, разговори и радионице о начину представљања деце у медијима, заштити приватности и достојанства детета и одговорном извештавању.

4. ДОДЕЛА ГОДИШЊИХ НАГРАДА: „НЕВЕН" И „ДОБРА ИГРАЧКА"

Књижевна награда „Невен"

4.1.1. **Намера:** Подстицање квалитетне културне понуде и стваралаштва за децу, афирмисање аутора/ки и најуспешнијих остварења за децу у протеклој години, кроз доделу награда у категоријама белетристике, илустрације и књиге из популарне науке. Посебан циљ је обезбеђивање књига приспелих на конкурс институцијама за децу и сеоским школским библиотекама.

Претходне године обележено је **70 година књижевне награде „Невен"**, једне од најзначајнијих и најдуговечнијих награда за књижевност за децу у Србији и региону, а јубилеј је остао забележен и у монографији „Цвет који не вене". Овогодишња додела биће прилика да се подсетимо седам деценија развоја награде, аутора и дела које је препознавала и њеног трајног доприноса квалитетној књижевности и култури за децу.

4.1.2. **Организатор:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

4.1.3. **Облици рада:** Рад стручног жирија, додела награда и медијска промоција.

4.1.4. **Учесници:** Дечија читалачка публика, стваоци за децу, представници/це ресорних министарстава и институција, наставници/це, васпитачи/це и представници/це медија.

4.1.5. **Дан и место:** Четвртак, 8. октобар, Народни музеј.

Активности на локалном нивоу: Акције размене и поклањања књига у предшколским установама и школама, јавни наступи деце рецитатора и дечијих драмских група чија остварења почивају на текстовима савремене литературе за децу, као и подстицање читања кроз сусрете са писцима за децу у локалним библиотекама и другим образовним и установама културе.

Признање за квалитет „Добра играчка"

4.2.1. **Намера:** Промовисање квалитетних играчака доступних на домаћем тржишту, подстицање произвођача и увозника да обезбеђују квалитетну понуду за децу и информисање јавности о критеријумима квалитета играчке – психолошким, васпитно-образовним, здравственим, естетским и техничко-технолошким.

Посебан циљ је обезбеђивање играчака приспелих на конкурс институцијама за децу.

4.2.2. **Организатор:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

4.2.3. **Облици рада:** Избор и жирирање стручног жирија и додела признања. Биће настављена и пракса укључивања **дечјег жирија,** који ће из своје перспективе вредновати играчке и доделити посебно признање.

4.2.4. **Учесници:** Произвођачи и увозници играчака, психолози, педагози, васпитачи, технолози, специјални едукатори/ке, деца, представници/це ресорних министарстава и институција и медија.

4.2.5. **Дан и место:** Четвртак, 8. октобар, Народни музеј.

Активности на локалном нивоу: Ревије ручно прављених играчака и игара, отворене креативне радионице за израду играчака од природних и рециклираних материјала и локалне акције размене и поклањања играчака.

5. ФЕСТИВАЛ ДЕЧИЈЕГ СТВАРАЛАШТВА

Мултидисциплинарна приредба са музичким, глумачким, плесним и другим тачкама и изложбом дечијих радова

5.1.1. **Намера:** Фестивал окупља децу предшколског и школског узраста, укључујући и децу са развојним тешкоћама, пружајући им прилику да се изразе кроз игру, уметност и креативност. Током фестивала, деца различитих узраста и могућности имаће прилику да се играју, стварају и уче, промовишући вредности инклузивности и равно-

правности. Кроз разноврсне активности, фестивал подстиче децу да истражују своје потенцијале, развијају емпатију и изразе се на оригиналан начин. Догађају ће присуствовати и родитељи, баке и деке, наставници, представници удружења грађана и други гости.

5.1.2. **Организатор:** Министарство за бригу о породици и демографију, Пријатељи деце Србије и Пријатељи деце Београда.

5.1.3. **Облици рада:** Кроз сценске наступе и изложбу дечијих радова, деца ће имати прилику да изразе своје мисли, осећања и ставове о свету који их окружује.

5.1.4. **Учесници:** Деца из предшколских установа и основних школа, породице са децом, васпитачи/це и наставници/це, уметници/це и јавне личности, локалне организације Пријатеља деце.

5.1.5. **Дан и место:** Петак, 09. октобар, место ће бити накнадно утврђено.

Активности на локалном нивоу: Дечији фестивали и сајмови удружења у јединицама локалне самоуправе, заједничка стваралачка дружења деце и младих различитих узраста, као и локалне изложбе ученика основних школа на тему слогана *Дечије недеље*.

6. МОСТОВИ МЕЂУ ГЕНЕРАЦИЈАМА

Сусрети најстаријих и најмлађих суграђана кроз игровне и стваралачке радионице

6.1.1. **Намера:** Као што и сам назив догађаја наговештава, ово је прилика за сусрет, упознавање, размену знања и вештина и успостављање квалитетне, срдачне и отворене комуникације између деце и старијих суграђана. „Мостови међу генерацијама" традиционално подстичу развој међугенерацијске емпатије, солидарности и сарадње, пружајући простор за боље разумевање и уважавање различитих искустава и погледа на свет. А ове године ће се посебно фокусирати на тему одрастања и васпитања, некад и сад.

6.1.2. **Облици рада:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

6.1.3. **Облици рада:** Заједничко дружење корисника Геронтолошког центра Београд – Дома Бежанијска коса и деце из предшколских установа и основних школа. Кроз радионичарске облике рада биће укључени и чланови породица учесника, родитељи, васпитачи, наставници и представници удружења која се баве децом и старијима.

6.1.4. **Учесници:** Корисници Дома Бежанијска коса, деца предшколског и школског узраста, представници Пријатеља деце Србије, васпитачи, наставници и родитељи.

6.1.5. **Дан и место:** Субота, 10. октобар, Геронтолошки центар Београд – Дом Бежанијска коса.

7. НАЦИОНАЛНА ОНЛАЈН КАМПАЊА И КОНКУРС: „ЈУНАК МОГ ДЕТИЊСТВА“

7.1.1. **Намера:** Током *„Дечије недеље“* биће реализована национална онлајн кампања и креативни конкурс који ће деци предшколског и школског узраста пружити прилику да кроз цртеж, фотографију, литерарни рад, видео, кратку поруку или други облик стваралаштва покажу **шта за њих значи сигурно детињство и ко су људи, места и односи уз које се осећају безбедно, уважено и заштићено.**

У претходним годинама, национални конкурси реализовани у оквиру *Дечије недеље* окупљали су **више стотина деце, школа, вртића и других установа из различитих делова Србије,** што је потврдило да овај формат има огроман потенцијал да омогући широко учешће деце.

Током припреме *Дечије недеље,* Пријатељи деце Србије израдиће кратак материјал са предлозима тема и активности прилагођених различитим узрастима. Деца ће тако моћи да говоре о „јунацима“ свог детињства – особама које им пружају сигурност и подршку, о безбедној игри и окружењу у ком одрастају, вршњачкој подршци, али и о безбедности и позитивним узорима у дигиталном свету.

Пристигли радови биће дељени на каналима Пријатеља деце Србије уз заједнички хештег, чиме ће гласови и искуства деце из различитих делова Србије постати део националне кампање Дечије недеље. Најуспешнији радови биће награђени.

7.1.2. **Организатори:** Министарство за бригу о породици и демографију и Пријатељи деце Србије.

7.1.3. **Облици рада:** Национална онлајн кампања и креативни конкурс.

7.1.4. **Учесници:** Деца предшколског и школског узраста, породице, предшколске установе, школе и локалне заједнице широм Републике Србије.

7.1.5. **Дан и место:** Током *Дечије недеље,* са почетком представљања радова у недељу, 11. октобра, Република Србија – онлајн.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА БРИГУ О ПОРОДИЦИ И ДЕМОГРАФИЈУ
БЕОГРАД

МИНИСТАР

Јелена Жарић Ковачевић

@prijateljidece.srbije

@prijateljidecesrbije

@Prijateljidece

@prijateljidece